WijsNL

Open Access Portal 2030
Gebruikersonderzoek

KB nationale bibliotheek

Dit werk is gedeeld met een Creative Commons CC BY 4.0 licentie:
https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/

Achtergrond en context

Samen met o.a. NWO, SURF, de Nederlandse universiteiten & hogescholen, en ZonMW (Zorg Onderzoek NL + Medische Wetenschappen (NWO)), werkt de KB sinds 2014 aan de Nationale Open Science Agenda.

KB participeert in het eerste Nationaal Plan Open Science (2017) met de ambitie om open access publicaties beter toegankelijk te maken voor een breed publiek.

Dit propositieonderzoek komt voort uit deze ambitie en past binnen onze doelstelling om onderzoek doen voor meer mensen mogelijk te maken.

KB Propositie

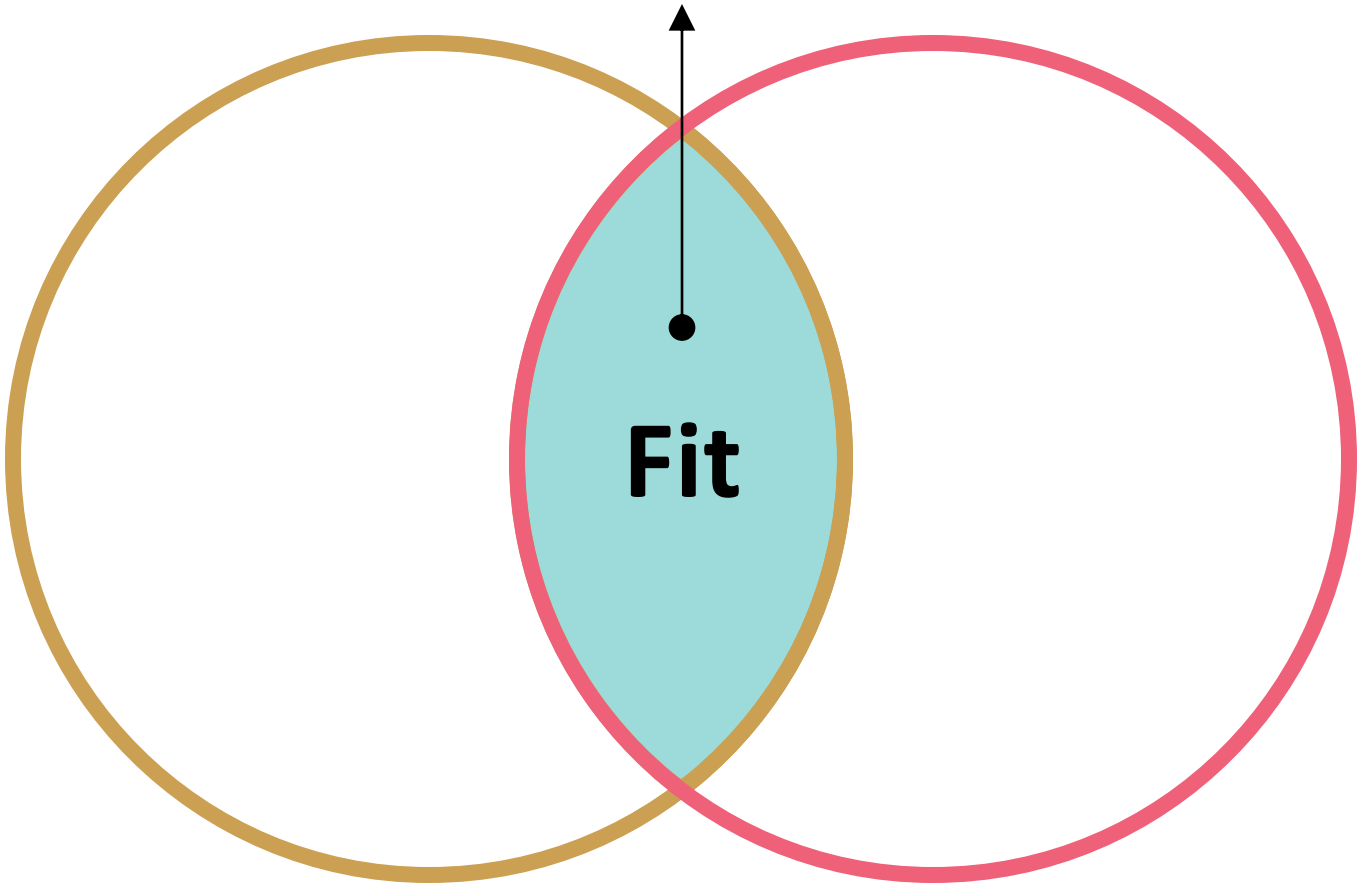

KB Propositie

Waar de behoeften van publiek en KB expertise samenvallen kunnen we betekenisvolle proposities ontwikkelen. Daarom willen we de behoeften van potentiële gebruikers goed begrijpen.

Doel

Wetenschappelijke informatie toegankelijk maken voor een breed publiek

Wat we al wisten

Eerder onderzoek dat de KB deed, o.a. uit 2014, maakte duidelijk dat naast betaalmuren er nog andere problemen worden ervaren.

Verwachting

Problemen met Jargon. Engels. Complexiteit. Betrouwbaarheid.

Mogelijke oplossing

Hulp bij
Jargon. Engels. Complexiteit. Betrouwbaarheid.

De aanpak

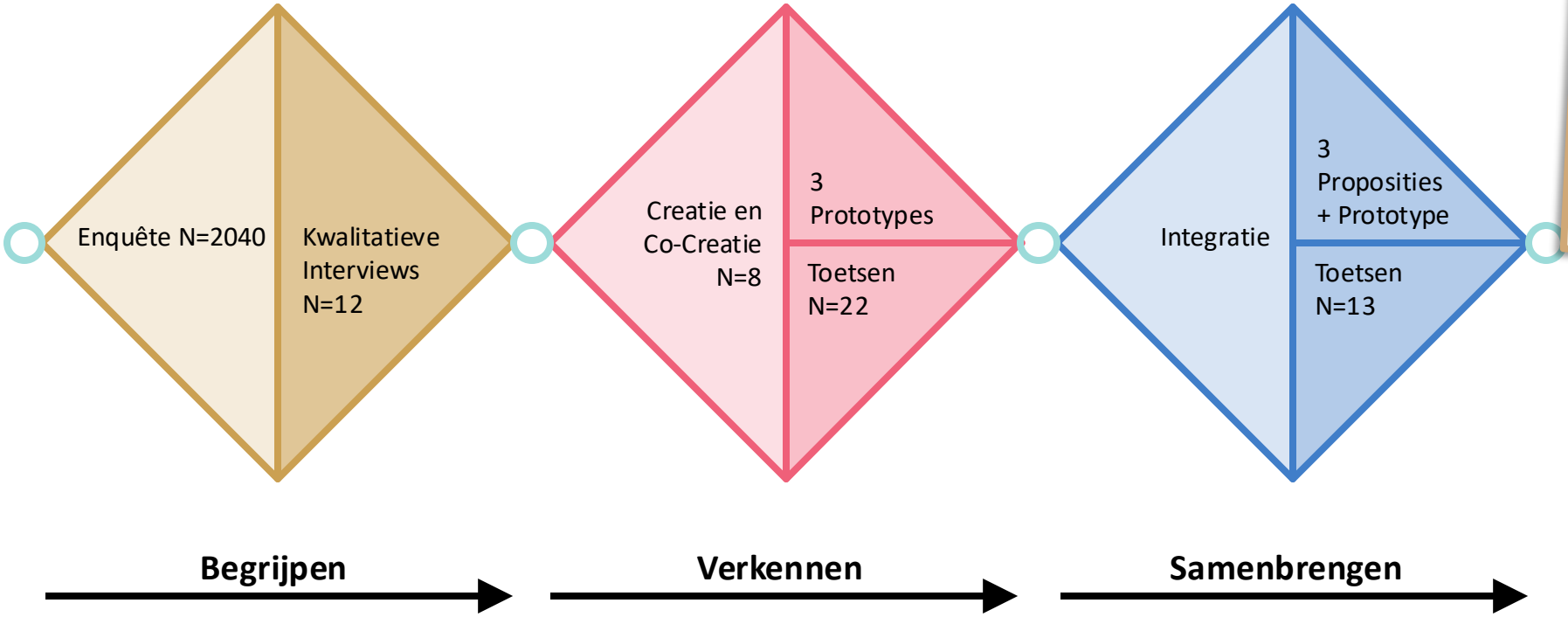

Design Thinking

Om behoeften te begrijpen hebben we voor een design thinking aanpak gekozen. In drie grote stappen begrijpen we wat mensen doen en waar we betekenisvol kunnen helpen, verkennen we door aannames te toetsen middels prototypes en brengen we alles samen.

Veel interesse in wetenschappelijke informatie!

Interesse & lezen

- Twee derde is geïnteresseerd in populair wetenschappelijke informatie.
- Twee vijfde is geïnteresseerd in wetenschappelijke informatie.
- Een vijfde van NL is niet alleen geïnteresseerd, maar leest ook (populair) wetenschappelijke informatie.
- Geïnteresseerd + lezen is gemiddeld jonger en hoger opgeleid.

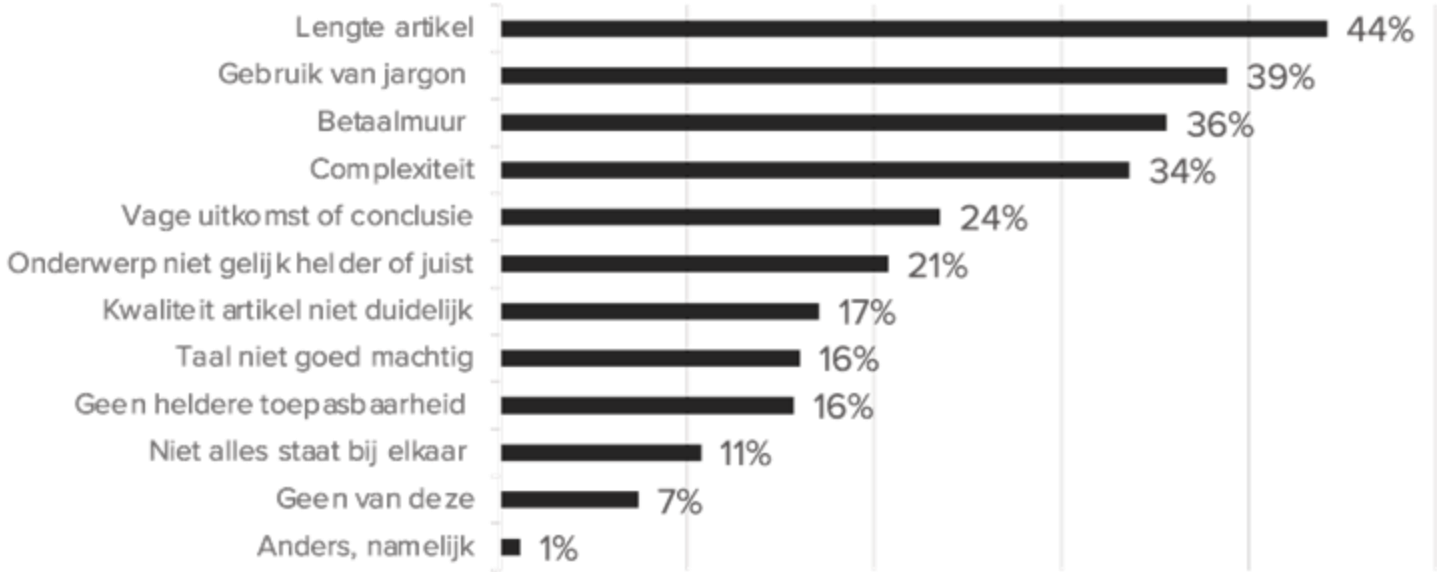

Welke groepen dachten we te vinden?

De burger die voor werk of persoonlijke doeleinden graag wetenschappelijke kennis wil toepassen of zelf onderzoek wil doen en niet verbonden is aan een hogeschool of universiteit.

- Journalisten,
- Beleidsmedewerkers,
- Docenten,
- Burgerwetenschappers,
- Zorgprofessionals
- …

Waarom gaan mensen op zoek?

Zoeken variatie
Zoeken actief naar diverse informatie. Vinden het lastig.
[Interessante groep]

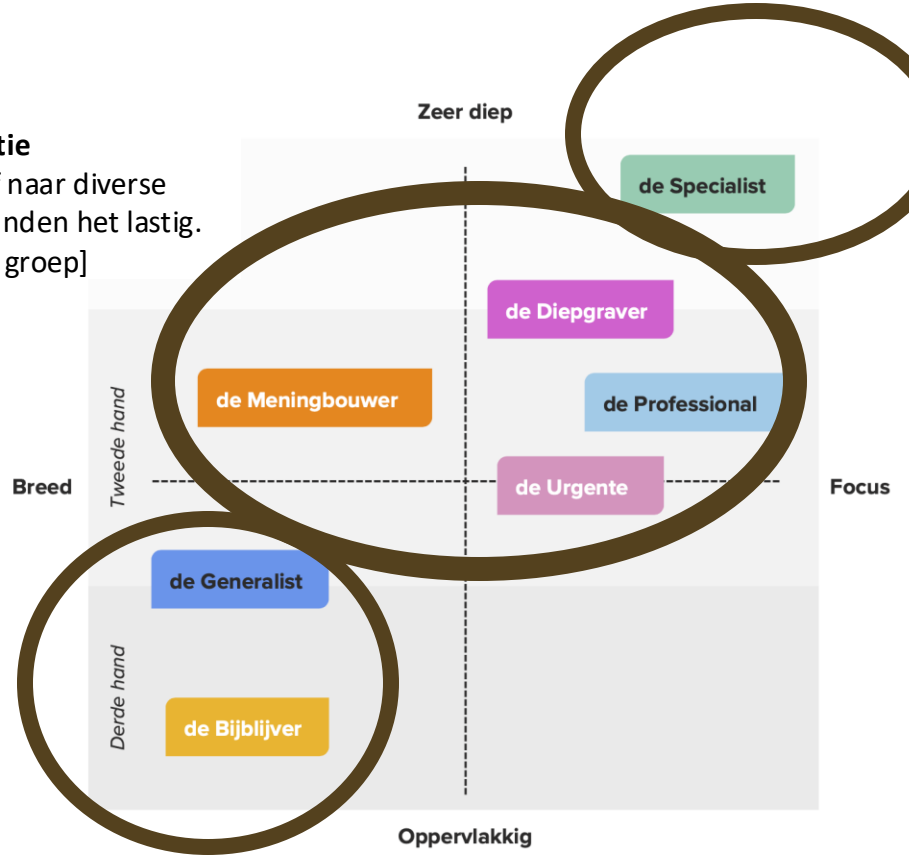

Zoeken is hun vak
Hebben vaak al toegang langs allerlei wegen.
Universiteit, werkgever.
Zijn ervaren.

Zoeken 'weetjes'
Hebben vaak al toegang langs allerlei wegen.
Wikipedia, AI, media.

KB nationale bibliotheek

Vier motivaties om op zoek te gaan

De meningbouwer

Iemand die op zoek gaat naar conflicterende onderzoe
Die de spanning tussen perspectieven niet leest als pro
als materiaal. Haar mening is altijd in wording.

De diepgraver

wil weten van een onderwerp. Inclusief de ruis, de
de tegenstrijdige conclusies. Niet ondanks de
wege de complexiteit. Ze is nooit uitgeleerd en wil

Overlap

Alle vier de profielen zijn op zoek naar variatie, verschil. Zowel in vorm, perspectief, niveau.

De urgente

Iemand die in korte tijd veel moet weten. Vaak omdat er
medische beslissing op tafel ligt. Soms om een andere reden.
Ze wil niet dat iemand de conclusie voor haar trekt. Ze wil meedoen aan het gesprek. Ze wil mee kunnen beslissen over wat er gaat gebeuren.

ional

Iemand die wetenschappelijke inzichten gebruikt om beslissingen te ondersteunen. Die verschillende invalshoeken wil, om zelf te bepalen welke bruikbaar zijn.

Creatie & CoCreatie

Ideation

Op basis van de vier profielen zijn we creatie sessies gaan doen. Een eerste sessie met een multidisciplinaire groep. De tweede sessie met een groep van acht personen uit de vier profiel groepen.

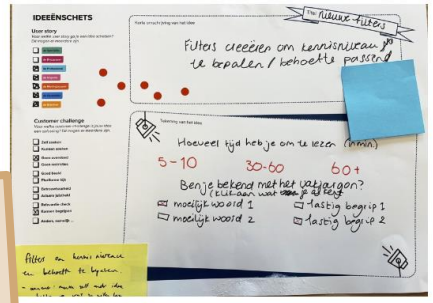

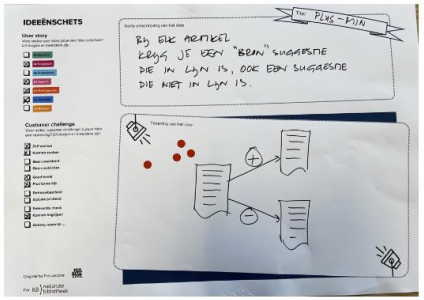

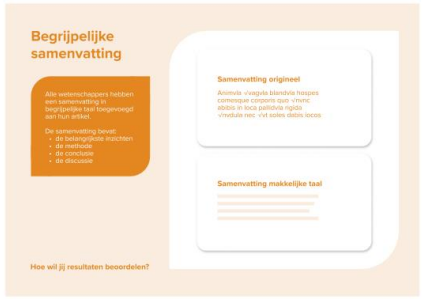

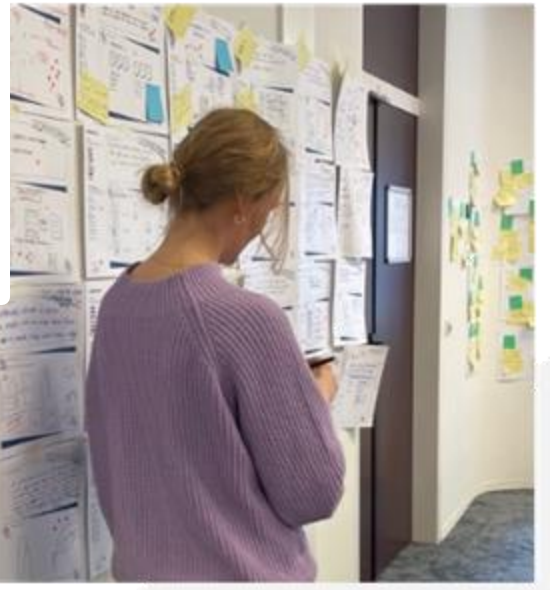

KB nationale bibliotheek

Prototypes toetsen

Ontwerpgestuurd onderzoek
In drie rondes met steeds zo'n acht personen hebben we prototypes getoetst. In de prototypes zaten ideeën een aannames verwerkt. Elke volgende ronde werd geïnformeerd door de voorgaande. Zo konden we alle aannames toetsen en inzoomen op inzichten.

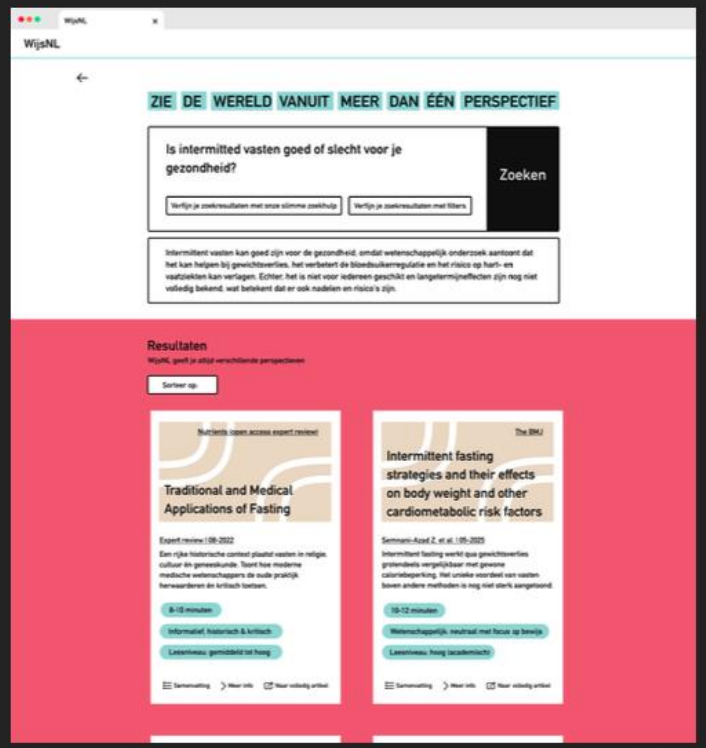

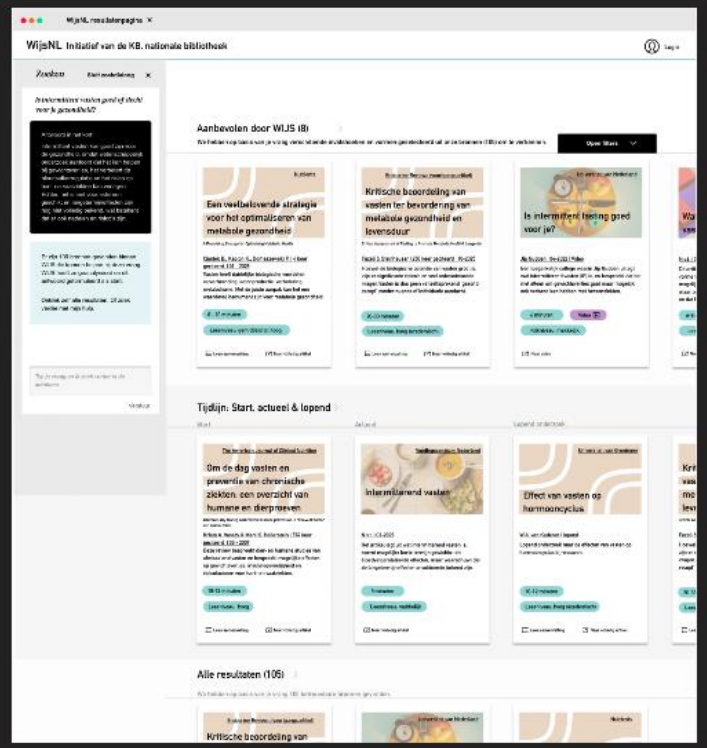

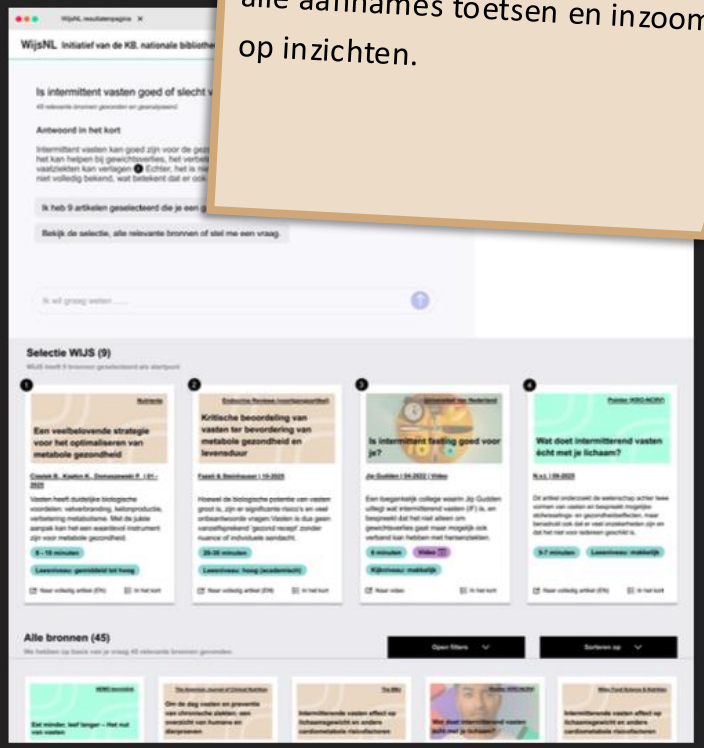

Ronde 1 **Ronde 2** **Ronde 3**

Belangrijkste inzicht

Deze mensen willen vooral navigeren, keuzes kunnen maken. Om genoeg informatie te krijgen om te kiezen.

Om niet hele stukken te hoeven lezen voordat je weet of je het had willen lezen.

Om niet kwijt te raken waar je vandaan kwam en waar je naar toe wilde.

Nieuwsgierigheid moet genoeg zijn om te beginnen. En van daaruit navigeer je zelf, vorm je zelf je mening en kun je altijd verder gaan. Breder of dieper.

Wat zijn de belangrijkste behoeften?

ZELF ZOEKEN	Ik wil het zoekproces zelf doorlopen en in de hand houden. En ik wil mijn 'pad' kunnen terugvinden
KUNNEN ZOEKEN	Ik wil ook met weinig voorkennis gericht kunnen zoeken
GEEN OVERVLOED	Ik wil niet verdwalen in een overvloed aan (irrelevante, onbetrouwbare) informatie
GEEN RESTRICTIES	Ik wil zelf kunnen bepalen tot welk soort informatie ik mij beperk
GOED BEELD	Ik wil zeker weten dat ik niet essentiële of invloedrijke informatie mis
VARIATIE	Ik wil het onderwerp vanuit verschillende invalshoeken kunnen belichten
TRANSPARANTIE	Ik wil zelf betrouwbaarheid kunnen vaststellen. Als ik bij originele bronnen kan is dit voldoende
ACTUELE JUISTHEID	Ik wil zien of informatie nog klopt of inmiddels achterhaald is
RELEVANTIE CHECK	Ik wil snel kunnen zien in hoeverre de informatie aansluit bij mijn vraag.
KUNNEN BEGRIJPEN	Ik wil informatie begrijpen, ook als ik er geen voorkennis van heb.

Bekende instanties wekken vertrouwen

Bekend maakt bemind

Zodra mensen bekende namen van instanties zien, begrijpen ze waar informatie vandaan komt.
Dit vindt men heel erg prettig. Bij Google of AI is niet gelijk duidelijk waar informatie vandaan komt en moet men zelf actief controleren.

Ontwerp principes

Toegankelijk voor iedereen

Voor iedereen die zich in een onderwerp wil verdiepen

Begrijpelijk: Wetenschap voor een grote groep te begrijpen zonder voorkennis.
Zonder drempels: Iedereen kan starten.
Overzicht: Bied rust en overzicht.

Zelf wijzer worden

Laat je zelf bronnen, tempo en diepgang bepalen

Autonomie: Zelfstandig in staat om onderzoek te doen. Eigen keuzes maken en oordeel vormen.
Focus: Relevante resultaten, zonder te beperken.
Ondersteund: Meegenomen in het proces.

Meerdere invalshoeken

Toont variatie aan bronnen en perspectieven

Variatie: Bied een ruime variatie aan in bronnen, in vorm, perspectieven op onderwerpen.
Objectief: Wees een platform zonder oordeel. **Verrassen**: Verras door te helpen met verbreden en verdiepen voor een nieuwe of bredere blik.

Weten waarin je zoekt

Biedt transparantie in het complexe informatieaanbod

Transparant: Wees open over alles.
Expliciet over rol AI: Laat zien en leg uit hoe AI wordt ingezet.
Duidelijke grenzen: Communiceer concreet wat de rol en grenzen van WijsNL zijn.

Toegankelijk voor iedereen

WijsNL maakt complexe informatie begrijpelijk

- ✓ Iedere wetenschappelijke bron bevat een vereenvoudigde Nederlandstalige samenvatting.
- ✓ Samenvattingen volgen een vaste, herkenbare structuur (inzichten, methode, discussie, conclusie).
- ✓ Zoekresultaten hebben een oneliner over de inhoud in het Nederlands.

WijsNL verlaagt drempels om te kunnen starten

- ✓ Biedt inspirerende themaclusters als oriëntatie.
- ✓ Voorziet in meerdere startpunten: vraag, zoekterm of artikel.
- ✓ Voorkomt complexe zoekmethodieken die voorkennis vereisen.
- ✓ Biedt een heldere, rustige en eenvoudige navigatiestructuur.

WijsNL bewaakt rust en overzicht

- ✓ Zoekhulp en resultaten zijn visueel gescheiden en krijgen evenveel aandacht.
- ✓ Geen chatbotachtige interface die het lezen verdringt.
- ✓ Samenvattingen openen zonder onrustige achtergrondinteractie.

Zelf wijzer worden

WijsNL geeft geen antwoorden, maar ondersteunt het zoekproces

- ✓ WijsNL biedt geen vraag-en-antwoord AI.
- ✓ Geen door AI geformuleerde conclusies.
- ✓ Biedt een 'warme start' als ondersteuning d.m.v. een korte samenvatting van de eerste voorselectie.
- ✓ Verwijst in de 'warme start' altijd door naar de originele bronnen.

WijsNL biedt focus zonder te beperken

- ✓ Biedt een relevante voorselectie als startpunt.
- ✓ Geeft altijd direct toegang tot 'alle resultaten'.
- ✓ Filters verfijnen globaal (datum, leesduur, niveau).
- ✓ Geen verborgen selectiecriteria.

WijsNL stimuleert autonomie in het leerproces

- ✓ Zoekgeschiedenis en leespad zijn zichtbaar.
- ✓ Eerdere zoekvragen zijn eenvoudig terug te vinden.
- ✓ Biedt de mogelijkheid om bronnen te bewaren.
- ✓ Gebruikers kunnen bewust een nieuw zoekpad starten.

Meerdere invalshoeken

WijsNL biedt een variatie van bronnen aan

- ✓ Biedt een combinatie aan van wetenschappelijke publicaties (TRO) en op wetenschap gebaseerde publicaties (NTRO).
- ✓ Geeft een variatie in type (artikel, rapport, overzichtsstudie) en in vorm (tekst, audio, video).
- ✓ Geen beperking tot één type kennisbron.

WijsNL is een objectief platform zonder oordeel

- ✓ Bronnen worden gepresenteerd, niet geïnterpreteerd.
- ✓ Geen expliciete perspectief labels zoals 'kritisch' of 'positief'.
- ✓ Geen impliciet waardeoordeel in taal of volgorde.
- ✓ Verschillen worden zichtbaar gemaakt, maar niet geïnterpreteerd door WijsNL.

WijsNL verrast met verbreding en verdieping op een onderwerp

- ✓ Zoeksuggesties openen nieuwe invalshoeken, zonder te sturen.
- ✓ Suggesties worden gepresenteerd als handvatten.
- ✓ Gebruikers blijven zelf regisseur van hun pad.

Weten waarin je zoekt

WijsNL is transparant over het zoek- en selectieproces

- ✓ De originele bron is altijd direct toegankelijk.
- ✓ Zoekvragen worden zichtbaar ontleed in relevante zoektermen.
- ✓ Gebruikers zien waarin wordt gezocht.
- ✓ Opbouw van de gemaakte voorselectie is herleidbaar.

WijsNL is expliciet over de inzet van AI

- ✓ Geeft altijd en overal uitleg over hoe AI samenvat en selecteert.
- ✓ Maakt het AI-proces een zichtbaar onderdeel van het zoekproces en ontleedt de verschillende stappen.
- ✓ Duidelijk onderscheid tussen AI-tekst en originele bron.
- ✓ Geen 'onzichtbare' AI-beslissingen.

WijsNL communiceert duidelijk zijn rol en grenzen

- ✓ WijsNL positioneert zichzelf als initiatief van de KB nationale bibliotheek.
- ✓ Het platform faciliteert toegang tot kennis en onderzoek.
- ✓ Het is duidelijk welke bronnen worden opgenomen en waarom.

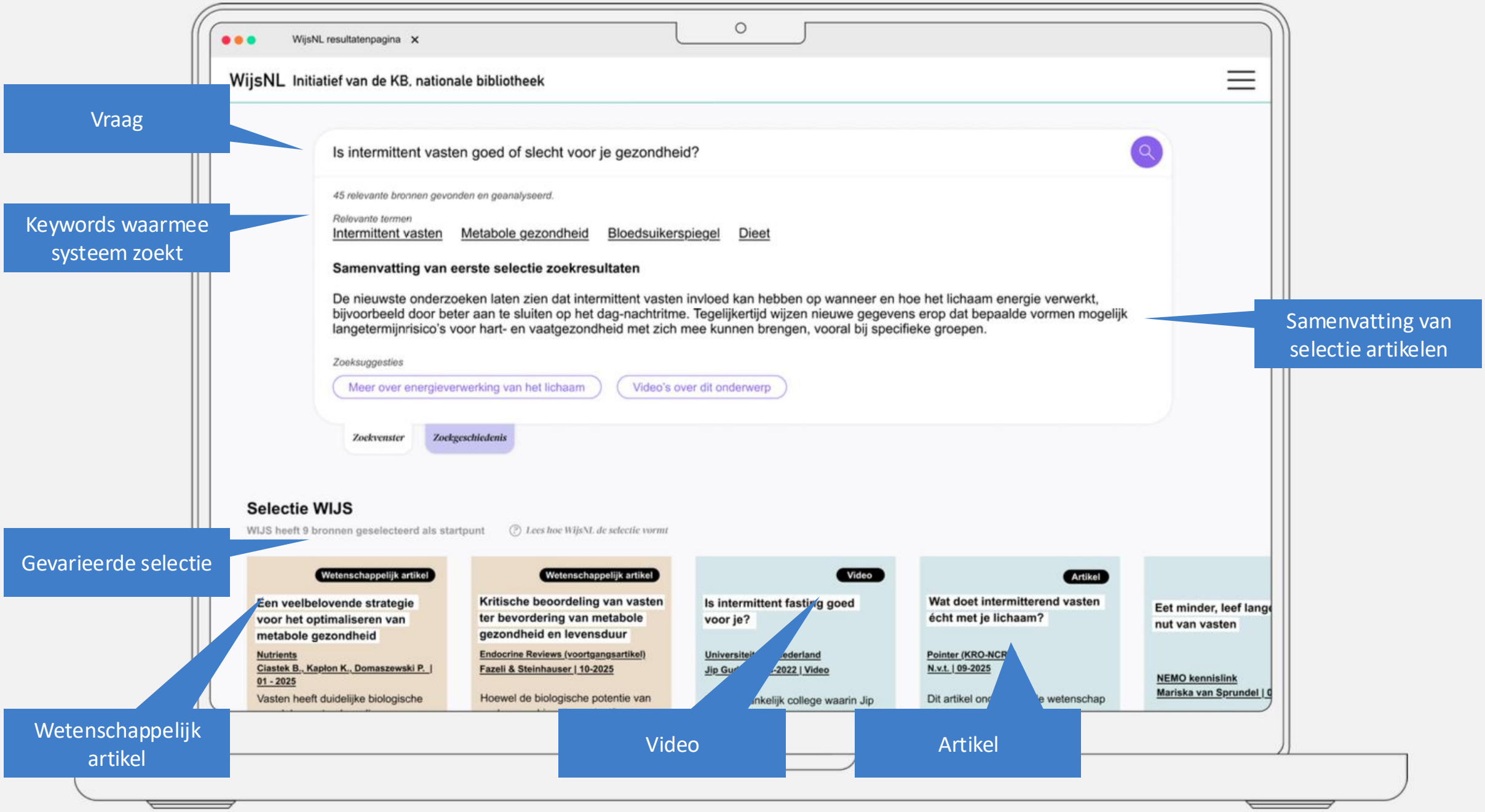
Vraag
Keywords waarmee systeem zoekt
Gevarieerde selectie
Wetenschappelijk artikel
Video
Artikel
Samenvatting van selectie artikelen
WijsNL resultatenpagina
WijsNL Initiatief van de KB, nationale bibliotheek
Is intermittent vasten goed of slecht voor je gezondheid?
45 relevante bronnen gevonden en geanalyseerd.
Relevante termen
Intermittent vasten
Metabole gezondheid
Bloedsuikerspiegel
Dieet
Samenvatting van eerste selectie zoekresultaten
De nieuwste onderzoeken laten zien dat intermittent vasten invloed kan hebben op wanneer en hoe het lichaam energie verwerkt, bijvoorbeeld door beter aan te sluiten op het dag-nachtritme. Tegelijkertijd wijzen nieuwe gegevens erop dat bepaalde vormen mogelijk langetermijnrisico's voor hart- en vaatgezondheid met zich mee kunnen brengen, vooral bij specifieke groepen.
Zoeksuggesties
Meer over energieverwerking van het lichaam
Video's over dit onderwerp
Zoekvenster
Zoekgeschiedenis
Selectie WIJS
WIJS heeft 9 bronnen geselecteerd als startpunt
Lees hoe WijsNL de selectie vormt
Wetenschappelijk artikel
Één veelbelovende strategie voor het optimaliseren van metabole gezondheid
Nutrients
Ciastek B., Kapłon K., Domaszewski P. | 01 - 2025
Vasten heeft duidelijke biologische
Wetenschappelijk artikel
Kritische beoordeling van vasten ter bevordering van metabole gezondheid en levensduur
Endocrine Reviews (voortgangsartikel)
Fazeli & Steinhauser | 10-2025
Hoewel de biologische potentie van
Video
Is intermittent fasting goed voor je?
Universiteit
-2022 | Video
inkelijk college waarin Jip
Artikel
Wat doet intermitterend vasten écht met je lichaam?
Pointer (KRO-NCR
N.v.t. | 09-2025
Dit artikel on
e wetenschap
Eet minder, leef lang
nut van vasten
NEMO kennislink
Mariska van Sprundel |

Propositie kort

Voor mensen die zelf een onderwerp beter willen begrijpen met behulp van wetenschap, is WijsNL een digitale onderzoeksomgeving die je helpt om te starten, te onderzoeken en te vergelijken.

Anders dan zoekmachines, AI of populaire kennisplatforms, biedt het wetenschappelijke bronnen met herleidbare herkomst die je snel kunt inschatten op relevantie, met variatie in perspectief, niveau en vorm.

Vragen?

https://www.kb.nl/over-ons/projecten/wijsnl

KB nationale bibliotheek

Links

https://www.kb.nl/over-ons/projecten/wijsnl

https://www.kb.nl/over-ons/expertises/open-science

https://www.kb.nl/over-ons/netwerken-partners/open-science-nederland

https://www.kb.nl/nieuws/kb-ondertekent-convenant-open-science

KB nationale bibliotheek